

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 22. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1888.

31. maja.

Štev. 5.

Toča in nje škoda.

Vsako leto se prikaže v naših krajih toča, v časih huja, v časih slabša, toda nobeno leto ne prizanese vsem našim krajem. Po nekaterih krajih ima pa že celo navado, da jih redno obišče. Škoda njena je vselej občutljiva na polji, bolj pa še po vinogradih in po sadunosnih vrtovih. Tu se pozna nje udarec še za dve, tri leta pozneje in ni pomoči zoper njo. Kedar pride, potolče brez vsega usmiljenja vse, kar ji pride pod nogo.

Tudi ni moči izračunati, kedaj ali odkod da prihruje. Za njo ni pravila, ni znamenja. Kedar hoče, pa pride. Setve so vsako uro, po dne in po noči v nevarnosti tje do ure, ko se spravijo s polja. Vsled tega je jako pametno, če se gospodar zavaruje zoper njo pri takih društvih, ki niso predraga, pa izplačajo, kedar nastane vsled toče škoda, redno in po vesti škodo, ki je nastala po toči.

Škoda, da še pri nas niso gospodarji vsi prepričani, da denar, ki ga stane zavarovanje, ni izgubljen. Iz ene strani si človek ni v tolikem strahu, če preti nevihta, iz druge pa se mu povrne škoda, če nastane, tedaj pa ne pride tako lahko v zadrego in se ležje giblje, da obdeluje ostalo polje; ni mu treba dolgov delati, poplača lahko davek in si sploh vse oskrbi, kar je treba pri gospodarstvu. To je, mislimo, vendarle vredno, da pozabimo tistih par goldinarjev, kar jih je treba vsako leto za zavarovanje.

Recimo, da ga celih 10 let ne doseže toča. Ako v njih plača vsako leto po 7 gld. 50 kr. zavarovalnine, zneso to v 10 letih 75 gld. Kedar pride pa 11. leto, zavaruje se še z nova in sedaj pride toča ter mu vniči polovico pridelka, on dobi 150 gld. odškodnine, ostane njemu še vendarle 67 gld. 50 kr., za škodo in pa onih 82 gld. 50 kr., ki jih je 11 let vkup plačal zavarovalnici, povrne mu le-ta tudi, tedaj jih ni izgubil. Škoda, ki jo je po toči trpel, pa ga ne zadene vsa, zavarovalnica mu jo pomaga nesti.

Vsled tega je kaj pameten gospodar, ki rajta že naprej zavarovalnino k davku, ter jo z njim vred plača, da-si mu hodi težko. Če si pomnoži tako še davek, ki je že sam na sebi za-nj težko breme. Bolje par goldinarjev več davka, kakor pa potlej velika škoda, za katero ne dobi od nikoder pripomoči.

Sicer se pravi, da je sedaj težko za kmeta

in da ne spravi svojega pridelka skoraj nič več v denar, odkod bo torej jemal še denarja za tak nov davek? Prvo je gotovo resnica, žalostna resnica ali prav zato treba je človeku varovati se škode, če to le more. Pri toči pa je to mogoče. Tistih par goldinarjev je treba šteti in potem je prav toča gospodarju kupec, ki mu vsaj kolikor, toliko plača pridelok. Ako se gospodar ne zavaruje pa mu toča vniči pridelok, nima on že celo ničesar postaviti na trg, njemu je ona torej najhujši udarec, kar jih prileti na-nj skozi celo leto.

Zavarovanje zoper škodo, ki je utegne toča prizadeti, je potreba in ne gre, da se ga človek izogiblje, saj ga doleti sicer še vse huje, če se ne zavaruje.

Kdor torej more, naj si prizadeva, da si zavaruje sam svoje polje in vinograde zoper točo, pa naj tudi drugim prigovarja, da to storé. O svojem času bodo mu ljudje za tak nauk gotovo hvaležni. Izlasti mi, ki živimo v podnebji, kjer se hitro lahko izpremeni gorkota ter nastane mrzlota, živimo v vednem strahu pred točo. Tega strahu bode veliko manj, če vemo, da so ljudje zavarovani ter jih toča ne doleti tako grozno, kakor bi jih, če jim vniči ves pridelok pa tudi z njim vse upanje, da bodo kos obilnim stroškom svojim.

Hvaležni bomo torej vsakemu, kdor te naše besede da drugim brati ali jim jih raztolmači, kakor zna, da jih bodo bolje umeli ali rajši vzprejeli. Na to ga ne veže samo kršč. dolžnost, ljubezen do bližnjega, ampak tudi lastna korist, kajti uboštvo se pozna po vseh kotih in doleti, kakor že koli, večkrat tudi nas, da sami ne vemo, kako. H koncu rečemo še enkrat: Slov. gospodarji zavarujte si svoje pridelke zoper mogočo uimo, zoper točo, a skrbite tudi, da ne bode v naši soseski gospodarja, ki bi tega ne storil! Pomagajmo si sami in — pomore nam Bog!

Žlahtnjevanje sadovnih dreves.

Če iz semena vzredimo novo drevo in ga tako pustimo, dobivamo skorej brez izjeme le trpko sadje, katerega nihče rad ne uživa. Žlahtno sadovno drevje pa se zaploja dalje čisto, nepomešano ter se da poljubno množiti, ako mu vcepimo določene rastlinine dele in tako požlahtnimo.

nemškem šulvereinu vse hitro in gladko. Reči moram celó, da šolske oblasti gledajo večkrat šulvereinu skozi prste. Pustijo namreč na šulvereinskih šolah učitelje, kojih sposobnost za versko-nravno odgojo mladine je jako dvomljive vrednosti. Zato imam klasičen dokaz v rokah, namreč ukaz štajarskega deželnega šolskega sveta, o čegar nežni naklonjenosti nemškemu šulvereinu nikdo več ne dvomi. Prosim ekscelencijo gospoda predsednika, naj mi dovoli prečitatí ta ukaz:

„Slavnemu predstojništvu nemškega šulvereina na Dunaji, Maximilianstrasse 10.

Ker je z odredbo visokega c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 16. julija 1885, št. 3174, predstojništvu nemškega šulvereina doposlani opomin brezvspešen, naj bi se namreč učitelj na Sevníški zasebni šoli, Jožef Wermuth, zaradi pohujšljivega življenja premestil na drugo zasebno šolo, ter se mu odločno ukazalo, da se zunaj šole spodobneje obnaša, in ker so že večkrat došle pritožbe na podlagi izpovedanj v zapisnikih, ki velé, da je Wermuth dne 28. dec. m. l. zjutraj 17letno Nežo Špej na poti v cerkev zgrabil in jo siloma vlekel v svoje stanovanje, da se je nasproti krčmarici in dekli Frančiški Novšek v krčmi „pri kroni“ v Sevnici večkrat nespodobno obnašal in tako povzročil prepir med krčmarjem in njegovo soprogo; in ker je iz zapisnikov še razvidno, da je tudi privatnega učitelja na isti šulvereinski šoli, Avgusta Aistricha, življenje graje vredno, in da je zlasti on, kar je sam priznal v zapisniku dne 14. januarja t. l. ob 3. uri zjutraj v Sevníški cerkvi na sv. spoved pripravljajoče se device nespodobno in glasno nagovarjal, in da je tako obnašanje učitelja in odgojitelja po pravici v Sevnici naredilo veliko nevoljo, primoran je bil visoki c. kr. deželni šolski svet z odredbo z dne 15. aprila t. l., št. 1542 z ozirom na § 70, točka 2 državne šolske postave zapretili, da bo po prvem zopetnem pohujšljivem obnašanju jednega ali drugega onih dveh učiteljev takoj in brez odlašanja po § 73 navedene državne postave postopal in ukazal zapreti ono zasebno šolo.

To se naznanja slavnemu predstojništvu šulvereina, da v zmislu one odredbe visokega c. kr. deželnega šolskega sveta primerno ukrene.

Okrajni šolski svet v Sevnici,
dne 13. maja 1886.

Predsednik: Rupnik.
(Dalje prih.)

**Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih
Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.**

(Dalje.)

Mili mi domorodci!

Treh dnevov v letu se vsak človek srčno

veseli. Ti dnevi so namreč največji prazniki: Božič, velika noč in binkošti. V enakej meri veseli pa se še jednega dne, to je dne svojega godú. Zakaj neki? Zato, ker se posebno ta dan priporočuje svojemu godovnjaku ter ga prosi, da bi mu od Najvišjega izprosil milosti, ter časne in večne sreče. Otroci veselé se tudi godú svojih starišev. Zakaj neki? Zato, da njim ta dan izrazijo v največej meri svojo otročjo ljubezen in hvaležnost za storjene njim dobrote. — Ravno tako slavijo podložni godove svojih naprejpostavljenih. — Ti dnevi, katere ravno v mislih imamo, vračajo pa se vsako leto, in vendar jih tako težko pričakujemo! Iz tega tedaj lahko sklepamo, koliko pomenljiveje morajo še le biti izvanrednosti, katere se vračajo, recimo vsako 10., 25. ali 40. leto!

Ravno tako izvanrednost pripravilo nam je letošnje leto, dne 2. decembra preteklo bo namreč 40 let, odkar vladajo presvitli cesar Franc Jožef I. našo domovino Avstrijo. Imenovanega dne veseli se vsak domoljub avstrijski. Vsak, tudi ubožec storil bode letos nekaj, kar bo ga spominjalo še pozna leta na leto 1888. to je, vsak Avstrijanec obhajal bo, preden letošnje leto preteče, 40letnico vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., ter bo posebno ta dan, kot hvaležen otrok Najvišjega prosil, da bi našemu občnemu očetu, našemu cesarju podelil telesno in dušno zdravje, ter močno roko, s katero bodo, dal Bog, kakor so dosedaj, odvrčali vse nezgode, katere bi utegnile pretiti Njihovim otrokom — nam Avstrijancem!

Za nas velja 2. december danes, to je, mi obhajamo danes 40letnico vladanja našega presvitlega cesarja. Zdi se mi, da bode prav umestno, in da bom postavil v vaših sreih najlepši spomenik današnjega dne s tem, da vam opišem tukaj življenje in dosedanje delovanje našega presvitlega cesarja.

Cesar Franc Jožef so se porodili 18. den avgusta leta 1830.

S posebno ljubeznjivostjo prevzeli so dedek, cesar Franc, vodstvo vzgoje svojega nečaka, katerega so s kratka „Franček“ imenovali. Franček je hodil vsak dan k svojemu dedeku v vas; kajti oni so ga učili hoditi (korakati), igrali so ž njim ter mu pripovedovali povestice. — Ne morem si kaj, da vam ne bi, dragi slovenski dedeki in babice, pri tej priložnosti na srce položil ter vas prosil: Vzemite si dedeka našega presvitlega cesarja v zgled! Tudi vi ljubite svoje nečake in nečakinje z isto ljubeznijo, kakor so ljubili cesar Franc svojega nečaka, našega sedanjega cesarja. Tudi vi igrajte ž njimi, ter njim, kadar boste imeli čas, pripovedujte povestice; ne pustite pa jih v blatu rovatí, čas tratiti, ali pa vže z odrasteno, pa pokvarjeno mladino igrati se. Zagotovim vas,